

Ha bogaras a szomszéd

Panasszal keresnek Gyálán a Napraforgó utcából. Menjék ki, nézzem meg mennyi méhe van a szomszédnak. Élni se hagyják az embert.

Nehéz engem a bogarak ellen hangolni. Most virágoznak a gyümölcsfák. Amikor a barack kinyílt, hideg volt, nem győztem sajnálni: itt a szép virág, de nem járják a méhek. Hiába iparkodik a természet ámolni való igyekezettel, ha így megy, nem sok gyümölcs lesz belőle. Egy kicsit fölmelegedett, jötték a méhek. A bőjtől szél labdázott velük, mégis megtalálták a virágot. Senki nem számította ki, hány szoros erőt kellett kifejteniük, dolgoztak rendületlenül. Most menjek el, hadakozni a méhesgazdával?

Üres telken állnak a kaptafók. Igen sok van belőlük, az is lehet, innen fúj a szél. Szeretünk rászólni a szomszédra, ha több a pénze, mint nekünk. Na, ebbe az utcába én nem megyek be, vergődjön mindenki a maga boldondériájával úgy, ahogy tud. Ki lehet találni ilyeneket az árokpártól nézve is, de az én panaszosom szavából nem ez érződött. Kezdejük el szépen, csöndesen a munkát, következtetni később is ráérünk.

A méheket nem kérdezhem ki, benyitok inkább az egyik házba. Nyugdíjas pedagógus házaspár lakja, Apátfalváról jött, nyugalmat keresett. Régi írásokban a méhes minden nyugalom legfőbb állomása, a házaspár mégis panasszal van tele, és féregnek nevezi a méheket.

— Nem tehetek róla, ha megcsíp, rángatózom tőle. A kertben egyszerűen nem lehet dolgozni tőlük.

— És a szomszéd?

— Neki könnyű. Alsóvárosban lakik, csak a méheket hozza ki.

— Szóltak neki?

— Hajjaj! Azt mondja, népgazdasági érdek.

— Szórol szóra igaz.

— Hát az ember nyugalma? Az nem érdek? Allergiás az egyik szomszéd. Ássa el magát?

— Mentek már panaszra?

— Választ is kaptunk. Az ide vágó rendelet második paragrafusának második bekezdéséből idéztek: „Méhüket közös használatú épülettől és a szomszéd ingatlanától 4 méter, használatban lévő utaktól pedig az út melletti vízvezeték árok külső szélétől számított 10

méter távolságon túl szabad csak elhelyezni. A méhek számát rendelet nem szabályozza.”

Precíz a hivatal, az biztos. Ha csíp a méh, megméri hamar, milyen messze van az árok. Mindent rendben talál, intézkedni tehát nem tud. Ki tehet arról, hogy az allergiát se méterrel, se centivel nem lehet mérni?

Megyek a másik szomszédra, a TÚZÉP-re, keresem a főnököt.

— Szereti a méhet?

— Hogyne szeretném, nagyon hasznos. De csak akkor, ha nem csinál kárt.

— Csípi a téglát? Vagy a vasat?

— Visszakérdezhetek? Szereti Ön mindennap lemosni a kocsiját?

— Álljunk meg! Nincsen kocsim.

— Ideállok reggel, mire este beszállok, nem látok ki belőle, úgy összepiszkolják.

— Nagy méreg lehet, de lássa be, nem lehet átalakítani az egész világot az autósok gusztusa szerint.

— Táptakarmányt is árulok. Amelyikben tejpor van, ezrével jön rá a bogár. Nem lehet megfogni a zsákot. Az egyik vásárlómat megcsípte már. Mondjam neki, pardon, nem én voltam?

Könyörgök vájkáltam gyerekkoromban fekete darazsak fészkében, ha megcsíptem valamelyik, úgy kellett nekem. Meztőláb jártunk, virágra léptünk, fölkapunk a lábunkat, és futottunk tovább. Ebből csak annyi következik, hogy rejtelmes nyavalyánkról, az allergiáról én semmit se tudok, lehet egy csipésnek veszélyes következménye? Kérdezzük meg a bőrklinika egyik docensét, dr. Dobozay Attilát!

— Létezik túlérzékenység, és életveszélyes is lehet.

— Attól a csópp méregtől?

— Nem tudjuk pontosan, hogy mitől. A toxikus hatást mindenki ismeri, ahét megcsípi a méh, megdaga, aztán elműlik. A túlérzékeny emberen fulladásos tünetek léphetnek föl, akár egy szúrás után is. Igen ritka az ilyen, de előfordult már, hogy behalt valaki.

Nem riogatni akarom az emberiséget, senkibe nem ültetnék félelmet fölszegelesen. Ne kezdje el írni azonnal a végrendeletét, aki meglát egy méhecskét, de le kell vonnunk az a következtetést, akármit mond is a rendelet, hogy kilencvencsaládos méhészet nem lakott területre való. Menjünk

most már az érdekelthez, Poszt Györgyhöz, Alsóvárosra. A feleségét találjuk ott-hon.

— Megint följelentett valaki bennünket? Nincs az a fórum, amit meg nem járunk már a szomszédaink. Pedig azt a telket úgy vetjük meg, hogy a szerződésbe is beleírjuk: méheket viszünk oda.

— Asszonyom, biztosíthatom, egyetlen szerződésbe nem csíptek bele.

— Arra kértük a szomszédokat, a kiröpülés első néhány napján ne terítsenek pelenkát az udvarra. Mindig röplés közben ürítkezik a méh, távol a kaptafától, de előző napokban gyöngye még, nem tud messzire szállni.

— Nem pelenkás, autós szidja őket.

— Megértem, egy szavam nem lehet. Ahogy nekem el kell tűrnöm a szomszéd nyúlát vagy patkányát, egy-két napig el kell tudni tűrni a méheket is. Elfelejtettük már, hogy igazodnunk kell egymáshoz? Férjem rokkant, én infarktus után vagyok: valamiből nekünk is meg kell élnünk. A magunk emberségéből szeretnénk, nem segélyből. Már ez is baj?

— Nem jól értjük egymást, azt hiszem. Ha szavaznom kéne, támogassuk-e jobban a méhecskét, az én voksomra számíthatna. De ha eladnák a gyálai telket, fele áron vehetnének egy tanyát. A méhek még nem urbanizálódtak, nekik az is megfelelne.

— Amikor vettük, még nem laktak annyian a környéken. A falu szélén volt, örültünk, hogy senkit nem zavarunk vele. Nem tudom, megérti-e? Lelki igazságtudás is ez, nemcsak kenyér. Amikor belevágtunk ötvenkettőben, azt mondtuk, tíz évig egy bugyit se kérjen senki, ha nem muszáj, mert kell a méhekre. Van, aki a kutyájához ragaszkodik, van, aki a méhehez.

— Átléptük a határt, ehhez én nem tudok egy rossz szót se szólni. Tisztelem a méhecskét. De azt is, aki panaszra jön.

— Nincs semmi baj, meghirdettük már, ha vevő jelentkezik, eladjuk.

Mégse jártam hiába: aki tehát méhet akar venni, Gyálra ént megnevezheti. En pedig, remélem, harag (= méreg) nélkül távozhatom.

Horváth Dezső

Vuk — Szegeden

Fekete István művéből — a nagyszerű rajzfilm után — kétrészes mesejáték is született: Karinthy Márton alkalmazta színpadra a regényt. A Budapesti Nemrég alakult színházi társulás, a Hókóm Színpad együttese tűzte műsorára, s hamarosan bemutatják Szegeden is, a Sportszarnokban. A Bartók Béla Művelődési Központ által szervezett, s április 23-ára tervezett három előadásra (délelőtt 10, délután 1 és 4 órakor) a művelődési központban már most lehet jegyeket vásárolni, a várható érdeklődésre tekintettel: egész nap.

A Vuk főszereplője: Várhelyi Teréz; Karak életre-keltője: Pákozdy János. A többi szerepben Cserhalmi Erzsébetet, Hunyadkúrti Istvánt, Maróti Gábort és Markaly Gábort láthatjuk majd. Az előadás zenéjét Walla Ervin szerezte, a verseket Rakonczay Ervin írta, a rendező: Karinthy Márton.

Nyári lottó

A Sportfogadási és Lottóigazgatóság májusra olyan előfizetéses lottószelvényeket is kibocsátott, amelyen rajta van a nyári tv-lottó is. Így ezzel a szelvényvel öt számsorsoláson és két tárgyereményhúzáson lehet részt venni. A nyári tv-lottó külön szelvényként április 25-én kerül forgalomba.

Rockfotópályázat

Rockfotópályázatot hirdett meg a miskolci városi művelődési központ. A pályázatra beérkezett anyagokból június 17-én rendeznek majd kiállítást az Ady Endre művelődési házban, amely teljes átépítés, felújítás után többek között e kiállítással nyitja meg kapuit.

A meghirdetett pályázaton hivatásos és amatőr fotósok egyaránt részt vehetnek, olyan alkotásokkal, amelyek a rockműfaj közismert egyéniségeit mutatják be, a koncertek hangulatát érzékeltetik. Egy-egy pályázó tíz képet, illetve ennyi képből álló sorozatot küldhet be.

Az alkotások beküldési határideje május 10. A képeket a városi művelődési központ címére (3525 Miskolc, Széchenyi u. 30.) kell továbbítani.

Gazdag kulturális program

Elkészült Debrecen idei nyári kulturális programja. A nyitóesemény május második felében lesz, ekkor rendezik meg a debreceni színházi napokat, fővárosi és vidéki társulatok közreműködésével. Május közepétől augusztus végéig a Kőlcsey Ferenc művelődési központ melletti parkban a hétvégeken szórakoztató műsorok várják az érdeklődőket.

Júniusban nyitják meg a művelődési központban Vasarely tárlatát, júliusban a Magyar Fotóművészek Szövetsége debreceni tagjainak gyűjteményes kiállítására kerül sor. A VIII. nemzetközi gyermekrajz-pályázat anyagából augusztus 7. és 28. között rendeznek kiállítást. Ismét Debrecen ad otthont

— június 24–26-ig — a katonazenekari fesztiválnak. Lesz ennek keretében zenés felvonulás, alaki gyakorlat, hangverseny, s a lakótelepeken szerezend. A miniteátrumban Karinthy Ferenc Dunakanyar című színművét mutatják be július 1. és 10. között. A XII. debreceni nemzetközi dzsessznapokat július 14–17. között tartják, világhírű amerikai, európai és hazai együttesek részvételével. A nagyerdői szabadtéri színpadon augusztus 6-án és 7-én a Rock Színház társulata mutatja be a West Side Storyt és a Farkasok című rockoperát. Ismét ellátogat Debrecenbe augusztusban az Allami Népi Emléktáras Lakodalmas című műsorával.

kertbarátoknak

Körte-kártevők

A körte az alma-termésűek családjába tartozik. Sok közönség kártevőjük és kórokozójuk van. (Az almanáknál előfordulnak részletes ismertetése már megtörtént, azokat itt csak megemlítjük. Ezek közé tartozik a kaliforniai pajzstetű, a körtevarasodás, a körtemonília, a galagonyapille, aranyfarkú pille, gyűrűspille, sodrómolyok, az almamoly, amerikai szövőlepke.)

A füstösszárnyú körtelevelbolha gyakran a közönséges és a nagy körtebolhával együtt károsít. Lárvaik hajtások, vesszők héján és a leveleken szívogatnak, melynek következtében a levelek deformálódnak, a hajtásnövekedés leáll, a fiatal termés is deformálódik. A kártevők által termelt mézharmatban megtelepszik a korompenész, amely a hajtást és a leveleket is bevonja, ezzel az asszimilációs tevékenységet is csökkenti. Súlyos esetben teljes koronaresz száradást is előidézhethet. A kártétel azzal is fokozza, hogy a körte-vörösszárnyú vírusát terjeszti. A levelbolhák kifejlődött alakban telelnek át a kéregrepedésekben, a lehullott levelek alatt. Tojásaikat áprilistól kezdve rakják le a levelek fonákjára vagy a rügyek tövébe. A füstösszárnyú levelbolhának egy nemzedéke, a nagy körtelevelbolhának több nemzedéke van egy év alatt. A lárvaik kezdetben sárgás, később mindinkább barnuló lapos pajzsról emlékeztető alakúak. A kifejlített levelbolhák 2,5–3,7 milliméter hosszúak, narancssárgák, potrohuk zöldes vagy vörösbarna. A hatásos védekezést a tavaszi időszakban a fák tisztogatásával kell megkezdeni, majd a téli lemosópermetezéssel kell folytatni. A tenyészidőszak alatt állandóan figyelni kell a fát, ha fertőzést tapasztalunk, a védekezést haladéktalanul kezdjük meg. Lényeges, hogy a tenyészidőszak alatt többszöri permetezéssel szemertőlalkalmazzunk, mivel egy szer többszöri használata esetén rezisztencia alakul ki.

A körtemoly lárva a gyümölcs magvait rágja ki. Behatolási nyílását a tojás eltakarja, így az nem vehető észre felületen megtekintéssel. A bemeneteli nyílás ürüléktől mentes, vékony, egyenes járat s távozás helyén kör keresztmetszetű, szintén ürülékmentes járat található, amj megkülönbözteti az almamoly kártételétől. Nálunk egy nemzedéke fejlődik, a telet lárva állapotban, a talaj felső 5–10 centis rétegében tölti. Tavasszal bábozódik, az imágók június közepén rajznak. Tojásaikat a gyümölcs közepére rakják. A tojásból kiképző lárva a tojásburok alatt azonnal berágja magát, tehát hatásos védekezést csak a június közepén történő rajzás idején tudunk biztosítani.

A hamvas körteleveltetű hajtások szívogatásával károsít, melynek következtében a hajtásvégeken a levelek besodródnak, a hajtás torzul. Az áttelelő tojásokból kiképző levéltetvek kelése áprilisra esik; ezt két nemzedék követi. Nyáron a körte elhagyva köztes gazdanövényre vonul és csak októberben, a tojásrakás idején keresi fel újra a körte, ahol tojásait a vesszőkre, rügyek tövébe és a kéregrepedésekbe rakja. A zöld kör-

televeltetű károsítása következtében a levelek először haránt-, majd hosszanti irányban sodródnak be. A torzult levelek levélfészket alkotnak. Tojás alakban telel át, melynek kelése áprilisa esik.

A körtefelevel fehér-foltosság a nyár elején 2–3 milliméter nagyságú, fehér-szürke foltokban jelenik meg. A foltok széle barna, közepé pedig világos, majdnem teljesen fehér. Súlyos fertőzés esetén egy levélen több folt is található. A folt közepén fekete pont jelenik meg, ez a gomba szaporítószerve. Esős időjárás esetén a fertőzés súlyos mértékűvé válhat, amikor a lomb teljes egészében lehullik. A gomba spórái a lehullott leveleken telelnek át és tavasszal innen indul a fertőzés. Éppen ezért az ősszel lehullott lomb fertőtlenítésének, esetleges összegyűjtésének, ill. a talajba történő mély be dolgozásának a védekezésben nagy szerepe van.

A körtefarozda is a gyakori betegségek közé tartozik. A levélen a nyár elejétől őszi élénk, narancssárga-piros színű, 3–10 milliméter nagyságú kerek foltok keletkeznek, amelyen ragacsos folt, illetve csépp figyelhető meg. Ezekben található meg a gomba nagyszámú szaporítóképlete, melyből a levél fonákán 1–3 milliméter nagyságú kiálló narancsvörös, kúp alakú, bíbircs képződmények keletkeznek. A gomba harmadik fejlődési szakaszában köztes gazdanövényre kerül át és csak a májusban ismét megjelenő spórák fertőzik meg a körtefa levelét. A védekezést leghatékonyabb módszere az, hogy a körtefa közeléből irtjuk ki a köztes gazdanövényként szolgáló bokraféléket.

A körtefának van még több kártevője és kórokozója is, azonban a felsorolt kártevők és kórokozók ellen végrehajtott eredményes védekezéssel megelőzhetjük ezeknek a kártevőknek az elterjedését is.

A birs betegségei meg egyeznek az almanáknál, körte-nél elmondottakkal. A kártevők közül az almamoly okoz komolyabb gondot. A kórokozók közül a levelbarnulás, a levél-fehérfoltosság és a lisztharmat kártétele is megegyezik.

A monília kórokozója elterjed az alma és körte moniliától. Kártétele a levelek fakadása után jelentkezik, amikor a levelek elszáradnak és száraz állapotban a fán maradnak. A hervadó leveleken fehér-szürke bevonat jelenik meg, amely a gombának a tömegesen kialakult szaporítóképlete. A gomba a virág bibéjén át behatol a magházba és a virágok elszáradnak, vagy a fejlődő, fiatal gyümölcsöt tönkreteszik. Az ilyen gyümölcs a fán marad, mumifikálódik és a gombának az elsaporodását segíti elő. A télen lehulló gyümölcsben a gomba áttelel, fertőzőképességét egy-két évig megtartja.

A barnafoltosodás is főleg a birsen okoz fertőzést. A gyümölcsön összességében világosbarna, később sötétbarna egy-két centi átmérőjű foltok keletkeznek, amelyek besüppednek, rothadás indul meg. A rothadás inkább felszínes, ritkán terjed mélyebben a gyümölcs húsába. A gyümölcs íze kellemetlen. A birs növényvédelme az alma és körte védelmével együtt végrehajtható időben és védekezésben egyaránt.

Dr. Tóth Károly
megyei főkertész

Hullámból áram

Energia a tengerből

A tudósok és mérnökök a hagyományos energiahordozók mind termelékenyebb kiaknázásán kívül újak felkutatásával is foglalkoznak. Ez utóbbiak egy része újfajta környezetzsennyezési problémákat vet fel, más fajták kiaknázására pedig még nem találtak meg a megfelelő technológiát. Az óceánok energiája valószínűleg az összes energiatípus közül a legtisztább, így feltétlenül foglalkozni kell a „kitermelésével”. Erre a tengernek meg kellene lennie, az áramlások, mozgások energiájának, a ciklonoknak a hasznosításában látnak elősőséget a szakemberek. Elképzelhető, hogy a tenger megawattal egykor még 100 megawatt kapacitású erőművek is működtethetők lesznek. Az árapály-erőmű kevéssé hatékony ugyan, de azért több területen megfontolásra érdemes megoldás lehet. Nagy reményeket fűznek a tengervízből történő hidrogén kinyeréséhez; ez a

gáz helyettesíthetné az egyre drágább kőolajtermékeket.

Villamosenergia-termelésre hasznosítható az a jelenség is, hogy a tenger felszínén tovalhaladó hullámmal a víz tömege nem halad együtt, csak a hullámalak mozog. A víz részecskéi eközben zárt, nagyjából elliptikus pályán mozognak föl és le. Az egyik megoldásnál egy óriási henger van leléncolva, kevéssel a vízszint alatt. A hullámzás a hengert körmozgásra kényszeríti, miközben a járók segítségével kettős működésű szivattyúkat hoz mozgásba. A nagy erővel felnyomott víz a felszínen hidrogenerátort hajt. Az áramot a víz alatti kábel szállítja el a hálózatba. Nem tartják kizártnak, hogy így egy-egy tengerparti ország akár 8000 megawatt teljesítményre is szert tehet.

A hullámenergia hasznosításában Anglia áll az élen, amelynek óceáni partvidékét szünet nélkül ostromolják a hullámok. Az angolok által kifejlesztett „kacsá-

típusú energetikai gát ürege elemeibe hidrogenerátorok vannak beépítve, melyek a periodikus süllyedéstől-emelkedéstől jönnek mozgásba.